

שכר פסיעות

פסיעותיו של אדם אינם דברים של מה בכך, רואים אנו בחז"ל כמה גדולים וחשובים פסיעות האדם והשכר שמקבלים על כך. מוצאים אנו השלכות הלכתיות בענין זה ועל כך נעמוד במאמרינו זה.

פסיעות אותו עוון יסוכהו ליום הדין זהו "עוון עקבי יסוכני", זהו מש"כ "והיה עקב תשמעון" וכעין זה מובא בשו"ת חת"ס (או"ח סי' כט). וכבר האריך בביאור הענין הגר"י הוטנר זצ"ל בספרו פחד יצחק ר"ה מאמר ה'.

ולכאורה משמע דלא רק בהליכה לביהכנ"ס נאמר שכר פסיעות אלא בכל פסיעות של מצוה וזה דלא כמש"כ המהר"ל מפראג בס' נתיבות עולם (נתיב העבודה פרק ד') וז"ל - ומה שאמר בדבר הזה בפרט דהיינו התפילה שהקב"ה מונה פסיעותיו, נראה כי אין הדין כן גבי סוכה, שאם יש לו שתי סוכות האחת קרובה והאחת רחוקה שאין לו לילך אל הסוכה הרחוקה בשביל שהוא נוטל שכר פסיעות כי אם גבי ביהכנ"ס אמרו וזהו כי השי"ת מצוי בביהכנ"ס כמו שאמרו חז"ל כי ביהכנ"ס הוא מקדש מעט, ולפיכך כאשר הולך לביהכנ"ס הוא נמשך אל השי"ת לחיות לו דבקות בו יתברך, דהיינו שהליכה לביהכנ"ס הוא מעצם מעשה המצוה שמתקרב ומתנועע אל השי"ת ובמעשה מצוה בודאי יש שכר על כל פסיעה ופסיעה, וזהו פירוש הכתוב "בבית אלקים נהלך ברגש" דהיינו כי עצם ההליכה מצוה וע"כ יש לעשות גם ההליכה ברגשי קודש, ע"כ. א"כ יוצא מדבריו דרך לגבי הליכה לביהכנ"ס נאמר שכר פסיעות.

ויש להעיר קצת דהנה המהר"ל בעצמו בספרו דרך חיים על מסכת אבות (פ"ה מי"ד) - שכתוב שם במשנה "ארבע מדות בהולכי ביהמ"ד הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו וכו'", וכתב דלא מצאנו ענין שכר פסיעות ושכר הליכה רק בהולך ללמוד תורה ולהתפלל בביהכנ"ס עיי"ש. וא"כ משמע שלא רק גבי תפילה נאמר זאת.

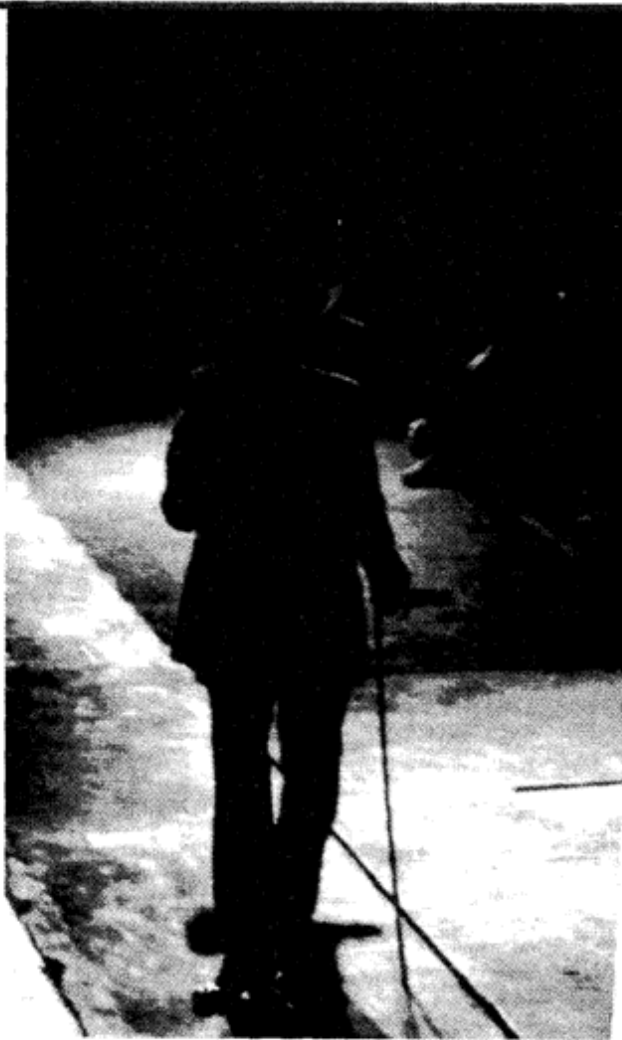
שכר פסיעות בלימוד תורה

בחידושי הרשב"א סוכה דף כ"ה כתב שההולך להוצאת המת ולהכנסת כלה ועלה לרגל ההליכה עצמה היא גופה מצוה ממילא ברור שיש בהליכה שכר פסיעות. ולכאורה מש"כ המהר"ל בדרך החיים דיש שכר פסיעות בהולך ללמוד תורה הדבר מפורש כן בגמ' ברכות - אגרא דפרקא ויהטא וכתב רש"י (שם) - עיקר קיבול שכר הבריות הרצים לשמוע דרשה מפי חכם הוא שכר המרוצה שהרי רובם אינם מבינים להעמיד גירסא וכו' שיקבלו שכר לימוד, ומשמע דאם אין מבינים הלימוד לא מקבלים שכר על הלימוד (וכ"כ במג"א סימן מ"ו ס"ק ב'), וא"כ כל השכר הוא על המרוצה והיינו שכר פסיעות, מבואר דיש שכר פסיעות בהולך ללמוד תורה. ומקור לזה הביא רבינו בחיי מהמכילתא, וכך כתב באבות שם עמש"כ "הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו" וכו' - "כלומר שהולך לשיבה אבל

מובא בגמ' סוטה דף מ"ו ע"ב "אמר ריב"ל בשביל ארבעה פסיעות שליוה פרעה לאברהם שנאמר "ויצו עליו פרעה אנשים" נשתעבד בבנין ארבע מאות שנה. נמצא שבעבור לוית ארבעה פסיעות שפסע לאברהם אבינו זכה לקבל כל כך הרבה עבדים ולהשתעבד בהם. כמו"כ מוצאים אנו בגמ' סנהדרין דף צ"ו מפני מה הצליח נבוכדנאצר וכבש את ירושלים בשביל פסיעות שפסע לכבוד ד' יתברך. כתוב במדרש תנחומא ובמכילתא שבשביל הפסיעות שפסע פרעה לאברהם קיבל שכר וז"ל "שילוח זה לויה כמה דאמר ואברהם הולך עמם לשלחם ומה שכרו לא תתעב מצרי", הרי שבפסיעות הללו זכה וזיכה לכל עמו לעולמי עולמים שהזהירו בני ישראל באיסור לא תעשה "לא תתעב מצרי", נמצאנו למדים ששכר פסיעות אין לו שיעור.

הליכה לבית הכנסת

בגמ' סוטה דף כ"ג ע"א מובאים דברי רבי יוחנן - למדנו יראת חטא מבתולה וקיבול שכר מאלמנה. דהיתה אלמנה שהיה בשכנותה בית הכנסת כל יום ויום היתה מתפללת בבית מדרשו של רבי יוחנן, אמר לה רבי יוחנן וכי אין ביהכנ"ס בשכנותך ולמה את מתפללת אצלי שנמצא בריחוק מקום, אמרה לרבי יוחנן ולא שכר פסיעות יש לי, זאת אומרת שע"י הליכה לבית מדרשו של רבי יוחנן שהוא רחוק מביהכנ"ס בשכנותה תקבל על כך שכר פסיעות. ומבואר מדברי הגמ' דאותה אלמנה אף שהיה ביהכנ"ס בשכנותה הלכה למקום רחוק כדי לקבל שכר פסיעות, ומשום כך כתב בעל המגן אברהם או"ח סימן צ' ס"ק כ"ב דאם יש ביהכנ"ס בעיר אחת מצוה לילך להתפלל בביהכנ"ס היותר רחוק כדי לקבל שכר פסיעות וכך נפסק במשנה ברורה סימן צ' ס"ק כ"ב ובבן איש חי פרשת ויקרא שנה א' הלכה י"ג. מובא בדבריו רבה פרשה ד' פסקה ב' מהו "לשקוד על דלתותי"? אמר הקב"ה אם הלכת להתפלל בתוך בית הכנסת אל תעמוד על הפתח החיצון להתפלל שם אלא הוה מתכוון להכנס דלת לפניך מולת וגו' שהקב"ה מונה פסיעתך ונותן לך שכר. ויערין בשו"ת הלכות קטנות חלק א' סימן רנ"ג - מצוות שאדם דש בעקביו כשהולך לדבר מצוה שנחשבים לו כדאמרינן שכר פסיעות יש, וכעין זה כתב רבינו בחיי ריש פרשת עקב עה"פ "עוון עקבי יסוכני" (תהלים מ"ט) שבא להזהיר על אותן מצוות שהוא חייב לפסוע בהן והן פסיעות של מצוה, כגון ללכת אל ביהכנ"ס ולביהמ"ד ולבקר את החולים וללוות את המתים ולנחם אבלים כל אלו. מצוות של פסיעות ושכרן גדול, ואם אינו מקיים מצות אלו של

אורי חתומה

אינו לומד שכר הליכה בידו ונלמד ממה שכתוב וילכו ויעשו בני ישראל (שמות י"ב כ"א) ליתן שכר על ההליכה ושכר על העשיה.

נסיעה במכונית לבית הכנסת

הסתפקו האחרונים האם ראוי להחמיר לילך ברגליו לביהכנ"ס היות וגופו מתייגע במצוה ולפום צערא אגרא, או אפשר דגם כשנוסע לביהכנ"ס במכונית יש שכר פסיעות, בשו"ת תורה לשמה סימן מ' כתב דשכר פסיעות לא שייך אלא ברגליו שמטריח רגליו בפסיעות יתר, וכן אמרו בחגיגה דף ג' מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב כמה נאים רגליהן של ישראל בשעה שעולין לרגל, משמע כי אפילו עליה לרגל שהוא מקום רחוק וטרחה הרבה אפ"ה היו מדקדקים ללכת ברגליהם. וע"כ גם במצות הליכה לביהכנ"ס יש להקפיד בה שתהיה ברגלים דוקא. ולכאורה י"ל דענין של שכר פסיעות אין פירושו שהוא חלק מהמצוה אלא הוא ענין נוסף מגוף המצוה שמקבל שכר נוסף על עצם הטרחה שמטריח עצמו ללכת ברגליו, ולכן מסתבר לומר דהיות ונוסע במכונית לביהכנ"ס אין עושה מצוה שום טרחה רק מתניע את המכונית ולכן אין שום שכר פסיעות בזה.

עליה לרגל

מובא ברבינו בחי פרשת משפטים כ"ג י"ד שמביא דברי המדרש וז"ל, שלוש פעמים שלוש רגלים ולהלן הוא אומר תרמסנה רגל רגלי עני פעמי דלים "אזהרה לישראל שלא יעלו אלא ברגליהם וכן הכתוב אומר "מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב", ומתבאר מדבריו שמצוה עליה לרגל הוא שיעלו ברגליהם דווקא וכן כתב בשו"ת תורה לשמה סימן מ' להוכיח מדברי הגמ' בחגיגה ד"ד ע"א כמי שאינו יכול לעלות ברגליו, פטור מעליה לרגל, ומשמע דעליה ברגל ברגליהם דווקא.

בשו"ת ציץ אליעזר ח"ב סימן י"ז ציין דברי רבינו בחי הנ"ל, והעיר דלכאורה משמע בירושלמי פסחים פ"ד הלכה ז', דעולי רגליים היו רוכבין ע"ג בהמות בעלייתם, הרי שלא צריך עליה ברגליהם דווקא, והביא הגהות עמודי ירושלים על הירושלמי שעמד על סתירה זו, וכתב לתרץ דמקומם עד ירושלים שאינו עיקר המצוה דעליה לרגל אלא הכשר מצווה בלבד היו רוכבין ע"ג בהמות, אבל מירושלים עד הר הבית שזו עיקר המצוה דעליה לרגל צריך שיעלו ברגליהם דווקא [ע"י בשו"ת אגרות משה חלק קרשים בסוף ח"א חלק א"ח סימן כ"א ובשו"ת בצל החכמה חלק ד' סימן כ"א].

שכר פסיעות - שכר בעולם הזה

מצינו חידוש נפלא בס' כתב סופר בפרשת נשא שכתב לפרש הפסוק "יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך", דידוע שהקב"ה אין משלם שכר מצוה בעוה"ז, כמובא "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם", ויש לומר דשכר פסיעות משלם ד' בעוה"ז, וע"כ לא נאמר היום לעשותם ומחר לקבל שכרם אלא שכר הקצוב במצוה, וז"ש יגיע כפיך של המצוה כי תאכל - בעוה"ז ולא גוף השכר, ואז - אשריך בעוה"ז וגם טוב לך לעוה"ב כי אז ישולם שכר הקצוב, א"כ י"ל דוקא כשטורח במצוה א"כ הוא נוסף על קיום המצוה, ורק בגוף המצוה אין שכר בעוה"ז אבל כל שמטריח עצמו וא"כ הוא תוספת על המצוה ע"ז יש שכר בעוה"ז (ע"י ברכת פרץ למן הגר"י קנייבסקי זצוק"ל בפרשת לך לך).

שלוש פסיעות לאחר תפילת שמונה עשרה

מובא בשו"ע א"ח סימן קכ"ג דנוהגים לפסוע ג' פסיעות לאחריו לאחר תפילת שמונה עשרה, וברמ"א מוסיף ונהגו לומר אח"כ יה"ר שיבנה בית המקדש כי התפילה במקום העבודה ולכן מבקשים על המקדש שנוכל לעשות עבודה ממש. הבית יוסף (שם) כותב הרבה טעמים ומוסיף - ועוד שמעתי משום שאמרו חז"ל בסנהדרין צ"ו ע"א שבזכות ג' פסיעות שרץ נבוכדנאצר לכבוד השם יתברך זכה שהחריב את ביהמ"ק ולכן אנו פוסעים ג' פסיעות ומתפללין שיבנה בית המקדש, בס' אגרת הטייל לרבינו חיים (אחיו של המהר"ל מפראג) כתב ואדם זה שהתפלל ליוצרו ופסע ג' ג' פסיעות לאחריו לכבוד השם יתברך אומר יה"ר שג' פסיעות הללו שחזרת לאחריו ע"י פסיעות הללו יבנה ויכונן בית אלו קינו השמים ע"י פסיעות של אותו רשע.

בס' הערות לספר טעמי המנהגים ומקורי הדינים מובא בשם פ' ילקוט האורים - מה שאומרים בתפילת מוסף לשלש רגלים "והשב כהנים לעבודתם וכו' ושם נעלה ונראה בג' פעמי רגלינו", רצונו לומר זכות ג' פסיעות שלנו יבטלו ג' פסיעות שלו, ותיבת ב'שלש' הב' הוא כמו בשביל ג' פעמי רגלינו, היינו בזכות ג' פסיעות שאנו חוזרין לאחר שמונה עשרה נעלה ונראה, רבי פנחס מקוריץ זצוק"ל התבטא כל פסיעה למען כבוד שמים יקר מאד דהיינו אילו הפסיעה שהיא תנועה קלה בשביל השי"ת הוא טוב גם כן, צא ולמד מפסיעותיו של אותו רשע שזכה לג' מלכים שמלכו בכיפה ועשה מה שעשה, רק לישראל אין משלמין בעולם הזה כמובא בקידושין ל"ט ע"ב - שכר מצוה בהאי עלמא ליכא.